

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії

Житомирського державного
університету імені Івана Франка

 проф. Галина Киричук

«22» березня 2022 року

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З «СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»
ДЛЯ ВСТУПУ НА ДРУГИЙ (МАГІСТЕРСЬКИЙ) РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 231 «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування з «Соціальної роботи» для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти зі спеціальності 231 «Соціальна робота» базується на державних стандартах освіти з підготовки фахівців першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 231 «Соціальна робота» (освітньо-професійні програми та освітньо-кваліфікаційні характеристики фахівців), навчальних планів підготовки бакалаврів спеціальності 231 «Соціальна робота», затверджених Житомирським державним університетом імені Івана Франка, навчальних програмах та Положенні про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти ЖДУ імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (затверджену Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка протокол № 3 від 29 березня 2019 р.). Вона включає базові дисципліни, які входять до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 231 «Соціальна робота».

Програма фахового вступного випробування розроблена для абітурієнтів, які вступають на навчання за спеціальністю 231 «Соціальна робота».

Мета вступного випробування – відбір абітурієнтів для навчання та здобуття другого магістерського рівня вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота».

Вступний іспит включає завдання згруповані за чотирма рівнями складності.

Загальна характеристика програми вступного іспиту

Програма вступного випробування включає:

- I. Перелік розділів і тем.
- II. Основні вимоги до рівня підготовки.
- III. Список необхідної літератури.
- IV. Критерії оцінювання знань та вмінь абітурієнтів.

I. Перелік розділів і тем

Вступне випробування

для другого магістерського рівня вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» передбачає оцінку знань та умінь студентів з таких дисциплін:

- Соціальна робота.
- Технології соціальної роботи.
- Соціалізація особистості.
- Методика соціальної роботи.
- Соціальне консультування.

I. Основні розділи і теми

1. Предмет та цілі соціально-педагогічної діяльності. Категорійно-понятійний апарат соціальної роботи

Соціальна робота як наука. Людина у соціумі як предмет уваги соціальної роботи. Визначення, об'єкт, предмет, завдання соціальної роботи. Зв'язок соціальної роботи зі спорідненими дисциплінами. Структура соціальної роботи як науки. Особливість соціальної роботи як практичної діяльності. Тезаурус соціальної роботи.

2. Клієнти у соціальній роботі

Поняття «клієнта» у соціальній роботі. Категорії клієнтів соціальної допомоги. Орієнтація на потреби клієнта. Соціальне виключення та дискримінація клієнтів. Ейджизм, сексизм та расизм як основні форми дискримінації клієнтів. Поняття про стигму. Стигматизація як негативне соціальне явище. Імпауермент клієнтів

соціально-педагогічної діяльності. Орієнтація на потреби клієнтів як основний принцип надання соціальної допомоги.

3. Професія соціального працівника: сутність, вимоги, функції

Сутність соціальної діяльності. Мета соціальної діяльності. Об'єкт і предмет професійної соціальної діяльності. Головні функції соціальної діяльності. Інформаційно-енергетичні ресурси та просторово-часові компоненти професійної соціальної діяльності. Професія соціального працівника, вимоги до кваліфікації. Моральні правила поведінки і діяльності соціального працівника. Функції соціального працівника, сфера його діяльності. Знання, уміння та навички соціального працівника. Соціальні ролі соціального працівника. Професіограма.

4. Принципи і методи у соціальній роботі

Поняття про принципи соціальної роботи. Характеристика змістових принципів (гуманізм, демократизм, зв'язок з умовами життєдіяльності, стимулювання соціальної активності, альтруїзм, гармонізація суспільних і групових інтересів, дотримання прав людини тощо). Організаційні принципи соціальної роботи: контроль і перевірка виконання, єдність повноважень і відповідальності, комплексність, все загальність соціальної роботи тощо. Психолого-педагогічні принципи соціальної роботи та їх характеристика (комплексний і диференційований підхід, технологічна компетентність, стимулювання активності, цілеспрямованість, довіра, наступність, послідовність тощо). Методи соціальної роботи (соціально-економічні, організаційно-розпорядні, психолого-педагогічні). Характеристика груп методів. Переконавання, соціально-педагогічні дослідження, навіювання, інформування, гуманізація умов праці і побуту, використання звичаїв та традицій як окремі психолого-педагогічні методи соціально-педагогічної діяльності. Форми соціальної роботи (індивідуальна, групова, у громаді). Їх характеристика.

5. Система моральних норм у соціальній роботі

Етика соціального працівника. Кодекс етики соціального працівника. Головні характеристики професійної етики: стиль, компетентність, підвищення кваліфікації, пріоритетність прав клієнта, конфіденційність, чесність тощо. Система етичних принципів соціального працівника. Міжнародні та українські етичні стандарти. «Міжнародна декларація етичних принципів соціальної роботи». «Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників».

6. Сутність етики соціальної роботи

Мета і завдання етики соціальної роботи. Основні категорії етики соціальної діяльності: етичні відносини, етична свідомість, етичні дії. Компоненти моральної свідомості соціального працівника: моральні знання, моральні переконання та моральні потреби. Фахові цінності соціальної діяльності. Етичні принципи соціальної діяльності. Професійно-особистісні якості соціального працівника. Гуманістична спрямованість соціальної діяльності. Професіоналізм та компетентність соціального працівника.

7. Загальна характеристика соціалізаційних чинників

Концепції соціалізації: психоаналітична теорія З.Фрейда, когнітивна теорія Ж.Піаже, біхевіоризм; теорія групового пристосування тощо. Механізми соціалізації. Загальна характеристика соціалізаційних чинників. Мікрочинники у процесі соціалізації дитини. Об'єднання ровесників як чинник соціалізації. Засоби масової інформації в системі соціального виховання. Особливості соціалізації дитини в умовах проживання у сільській та міській місцевості. Макрочинники процесу соціалізації.

8. Мікрочинники у процесі соціалізації дитини

Сім'я як об'єкт соціально-педагогічної діяльності. Типи та функції сім'ї. Причини та типи відхилень у сімейному вихованні. Принципові та тактичні помилки батьків у сімейному вихованні. Стереотипи "каральної педагогіки" у сімейному вихованні. Принципи та технологія соціально-педагогічної діагностики відхилень у сімейному вихованні. Специфіка соціальної роботи в залежності від типу поселення (село, місто).

Об'єднання ровесників як фактор соціалізації особистості. Роль мікрофакторів соціалізації у задоволенні потреб дитини.

9. Вплив мезо- та макрочинників на соціальне формування особистості

Соціальна робота в етнічному середовищі. Врахування принципу поліетнічності в соціально-педагогічній діяльності. Діяльність соціального працівника в релігійних організаціях. Засоби масової інформації в системі соціального формування особистості. Мистецтво як засіб соціального виховання. Культура та етнос як чинники соціалізації дитини. Народні традиції та соціальне виховання. Народна педагогіка. Колективна мораль. Соціальний громадський контроль у народних традиціях. Соціально-педагогічний потенціал народного календаря. Дитячий фольклор і соціалізація дітей. Соціальне виховання в умовах різних етнічних культур. Народні традиції у сімейному вихованні. Народний ідеал сім'ї. Взаємодія загальнонародського і національного в духовному зростанні дитини.

Конфесійна модель формування соціально компетентної особистості. Феноменологія релігійної виховної моделі. Релігійна мораль у контексті сучасного навчально-виховного процесу. Поняття „християнської педагогіки”. Роль релігійної моралі у формуванні позитивної „Я-концепції” підлітків.

10. Соціалізація у контексті поняття «норма» та «відхилення». Поняття асоціальної поведінки

Норми і цінності як складова частина процесу соціалізації. Соціалізація, асоціалізація, ресоціалізація. Вияви соціальних відхилень у поведінці дітей. Асоціальна, просоціальна, антисоціальна поведінка як свідчення відповідного рівня соціальної компетентності чи некомпетентності. Характеристика цих стилів поведінки. Вияви, стани та чинники соціальних відхилень у поведінці дітей. Соціально-педагогічна підтримка дітей з різними соціальними аномаліями. Можливості застосування християнської моделі моральності у корекції девіантної поведінки підлітків

11. Чинники соціальної дезадаптації особистості

Потреби як чинник та підґрунтя асоціальної поведінки. Типологія соціально дезадаптованих дітей. Причини та чинники соціальної дезадаптації. Модель соціально відхиленої поведінки та можливості корекційного соціально-педагогічного впливу на соціальні відхилення у поведінці. Агресивність як чинник формування девіантної поведінки дітей. Особливості агресивної поведінки. Форми вияву агресії. Діагностика агресивної поведінки у підлітків. Аутоагресія та суїцид. Причини та мотиви здійснення суїциду підлітками. Профілактика суїцидальної поведінки серед дітей та учнівської молоді. Причини адиктивної поведінки неповнолітніх. Стадії розвитку адиктивної поведінки (етап перших проб, пошуковий полі наркотизм, фоновий полі наркотизм).

12. Структура та система діяльності соціальних служб в Україні

Нормативно-правова база діяльності соціальних служб в Україні. Зміст і пріоритети соціальної роботи з дітьми та молоддю в Україні. Особливості діяльності соціальних служб у сільській місцевості. Організація діяльності регіональних центрів соціальних служб для молоді. Технологія організації та управління волонтерським загоном. Історичні основи діяльності соціальних служб в Україні. Структура соціальних служб України. Організація діяльності регіональних соціальних служб захисту молоді.

13. Консультування як напрям соціальної діяльності

Поняття про консультування. Орієнтація на потреби клієнта. Соціальне виключення клієнтів. Стили слухання (нерефлексивне, рефлексивне, емпатійне). Структура та етапи консультативного процесу. Техніки консультування. Специфіка консультування клієнтів за різними типами звернень. Особливості невербальної комунікації. Особливості телефонного консультування.

14. Методика соціальної роботи

Категорійно-поняттєва база методики соціальної роботи. Зміст та новоутворення в соціальній структурі сучасного українського суспільства. Зміст і напрямки соціальної

політики держави у молодіжній сфері. Головні соціальні проблеми в Україні. Принципи, методи та форми соціальної роботи. Особливості соціальної роботи з різними категоріями клієнтів.

15. Технології соціальної роботи.

Сутність і зміст технологій соціальної роботи. Класифікація соціальних технологій. Етапи технологізації соціальної діяльності. Цілепокладання як основа технологізації. Загальні технології соціальної роботи (діагностики, експертизи, терапії, адаптації і т.д.). Історія розвитку соціальних технологій. Методи соціальної роботи як основа технологізації. Психологічні технології соціальної роботи. Педагогічні технології соціальної роботи. Економічні технології соціальної роботи.

II. Основні вимоги до рівня підготовки

Вимоги до рівня підготовки абітурієнта відображають соціальне замовлення на підготовку фахівця-бакалавра, що розробляється у сферах праці та професійної підготовки з урахуванням аналізу професійної діяльності випускника закладу вищої освіти – бакалавра із соціальної роботи, і державні вимоги до властивостей та якостей особи, яка здобула базову вищу освіту відповідного фахового спрямування, – “Соціальний працівник”.

Абітурієнт повинен знати:

- методологічні та методичні особливості соціальної роботи;
- методи, технології діяльності соціального працівника в соціальних, освітніх закладах та системі спеціалізованих соціальних служб;
- сутність соціалізації, десоціалізації та ресоціалізації як базових категорій соціальної роботи;
- загальну стратегію соціальної політики та соціальної роботи в Україні;
- наявні соціальні проблеми у сучасному макро- та мікро соціумі, категорії клієнтів;
- загальні принципи діяльності соціальних служб у нових соціокультурних та економічних умовах;
- впливу різних чинників на процес соціалізації дітей, підлітків та молоді.

Абітурієнт повинен уміти:

- аналізувати тенденції соціальної політики та соціальної роботи в сучасних умовах;
- самостійно вивчати, порівнювати, узагальнювати наукову літературу з курсів;
- аналізувати вплив різних чинників соціалізації на особистість дитини;
- планувати й організовувати соціальну роботу з різними групами клієнтів;
- аналізувати можливості ресоціалізації та соціально-виховного впливу на особистість дитини;
- використовувати обрану систему гуманістичних цінностей у різних видах діяльності соціальних служб та навчально-виховних закладів;
- володіти діагностичним, корекційним інструментарієм соціальної роботи;
- моделювати соціально-педагогічні процеси;
- здійснювати соціально-педагогічний патронаж, профілактику, супровід та підтримку суб'єктів соціальної діяльності.

III. Рекомендована література

1. Веретенко Т. Г. Вступ до спеціальності: соціальна педагогіка. Модуль 2 : [навч. посіб.] / Т. Г. Веретенко, О. М. Денисюк. К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. 124 с.

2. Гірник А. М., Горова А. О., Дума Л. П. та ін. Соціальна робота і програми відновного правосуддя: теорія та практика. Посібник для викладачів К.: Видавець Захаренко В.О., 2009. 188 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. [2-ге видання, доповнене й виправлене]. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
4. Докторович М. О. Соціально-педагогічна робота з дітьми з неповних сімей: Навчально-методичний посібник. К.: Ленвіт, 2010. 152 с.
5. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
6. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І.Д. Зверевої. К., Сімферополь: Універсум, 2012. 536 с.
7. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи (соціальних працівників і соціальних педагогів) України (N 1965 від 09.09. 2005 р.) // Соціальна робота в Україні : [навч. посіб.] / за ред. І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко. К. : ДЦССМ, 2004. С. 250 – 253.
8. Кравченко Т. В. Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи: Монографія. К.: Фенікс, 2009. 416 с.
9. Капельок В.В. Технологія педагогічної взаємодії школи і батьків у вихованні підлітків в одно дітних сім'ях: Методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2009. 100 с.
10. Капська А. Й. Технології соціальної роботи. К. : Центр навчальної літератури, 2007. 352 с.
11. Лохвицька Л. В. Короткий термінологічний словник із соціальної педагогіки, соціальної роботи / уклад. Л. В. Лохвицька, І. І. Доброскок. Переяслав-Хмельницький, 2007. 144 с.
12. Моїсеєнко К. Професійна діяльність соціального педагога: метод. посіб. К.: Шк. світ, 2009. 120 с.
13. Пенішкевич Д. І. Соціальна педагогіка: модульна технологія навч. курсу / Д. І. Пенішкевич, Л. І. Тимчук. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. 496 с.
14. Понятійно-термінологічний білінгвальний словник: соціальна сфера (Terminology Bilingual Dictionary) / автори-укладачі: І. В. Літяга, С. М. Ситняківська; за заг. ред. проф. Н. А. Сейко. Вид. 3-ге, перероб. і доп. - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 224 с.
15. Ситняківська С. М., Н. А. Сейко. Актуальні проблеми соціальної педагогіки (Topical Issues of Social Pedagogics) : навчально-методичний посібник / С. М. Ситняківська, Н. А. Сейко. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 165 с.
16. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / за заг. ред. проф. І. Д. Зверевої. К. : Центр учбової літератури, 2008. 336 с.
17. Соціальна робота з різними категоріями населення: методичні вказівки до самостійного вивчення курсу на пряму підготовки «Соціальна робота» / Л. А. Якубова.– Хмельницький: ХНУ, 2013. 96 с.
18. Сучасні соціальні технології в освіті : Колективна монографія / [[кол. авт.] за заг. ред. Наталії Сейко]. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2018. 331 с.
19. Теорії і методи соціальної роботи: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред.Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. К.: Академвидав, 2005. С. 75-78.
20. Тюптя Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота: теорія і практика: Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 574 с.
21. Харченко С. Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика: [монографія]. Луганськ : Альма-матер, 2006. 320 с.
22. Шахрай В. М. Технології соціальної роботи: [навчальний посібник]. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 464 с.

IV. Критерії оцінювання

Зміст тесту визначається на основі Програми вступного фахового випробування.

Загальна кількість запитань тесту – 45.

На виконання тесту відведено 75 хвилин.

Тест складається із завдань трьох форм:

1. **Завдання з вибором однієї правильної відповіді (30 завдань).** До кожного завдання подано варіанти відповідей, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо абітурієнт обрав і позначив правильну відповідь у відповідному тестовому полі.

2. **Завдання на встановлення відповідності (логічні пари) (10 завдань).** До кожного завдання подано інформацію, позначену цифрами (ліворуч) і літерами (праворуч). Щоб виконати завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та літерам (утворити логічні пари). Завдання вважається виконаним, якщо абітурієнт правильно визначив логічні пари і позначив їх у відповідних тестових полях.

3. **Завдання на встановлення правильної послідовності (5 завдань).** До кожного завдання подано перелік дій (понять, формул, характеристик тощо), позначених літерами, які потрібно розташувати у правильній послідовності. Завдання вважається виконаним, якщо абітурієнт правильно визначив та позначив послідовність всіх запропонованих подій у відповідному тестовому полі.

Схема оцінювання тесту:

1. Завдання з вибором правильної відповіді оцінюється в 0 або 1 тестовий бал: 1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді не вказано.

2. Завдання на встановлення відповідності (логічні пари) оцінюється в 0, 1, 2, 3, 4, 5 тестових бали: 1 бал за кожну правильно встановлену відповідність (логічну пару); 0 балів, якщо не вказано жодної правильної логічної пари або відповіді на завдання не надано.

3. Завдання на встановлення правильної послідовності оцінюється в 0, 1, 2, 3, 4 тестових бали: 4 бали, якщо правильно вказано послідовність усіх подій; 3 бали, якщо правильно вказано першу та останню події; 2 бали, якщо правильно вказано другу та третю події; 1 бал, якщо правильно вказано або першу або останню подію; 0 балів, якщо неправильна жодна із вказаних подій, або відповідь не надано.

Кількість завдань фахового вступного випробування

Рівень	Кількість завдань	Максимальна кількість балів за одне завдання	Загальна кількість тестових балів
1	30	1	30
2	10	5	50
3	5	4	20
Разом	45	-	100

Абітурієнт отримує 100 балів під час початку виконання вступного випробування.
Максимальна оцінка за вступне випробування 200 балів.

Голова атестаційної комісії

 Ольга Ілліна